

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ - ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠ. ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΜΕΛΕΤΑΙ
ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

(αναδημοσιεύσεις)

ΑΘΗΝΑΙ
= 1961 =

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ - ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠ. ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

(αναδημοσιεύσεις)

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 56073
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 15/11/2015
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ. 347.7 ΛΥΜ

εωδ. εγ. 8961

ΑΘΗΝΑΙ
= 1961 =

**ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ
ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ**

Υπό Ι. Γ. ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ, Δικηγόρου, Δρος Παν/ου Παρισίων

ΝΕΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΤΟΣ 18ον

Διάγραμμα:

- I.—ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Όρισμός, Γενικότητες
- II.—ΦΥΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΨΗΦΟΥ: Σχετικά θεωρία
- III.—ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
Νομοθετική ρύθμισις τοῦ θέματος ἐν Γαλλία, Γερμανία, Ἀγγλία καὶ Η.Π.Α.
- IV.—ΤΑ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΙΣΧΥΟΝΤΑ: Νομοθετικαὶ διατάξεις. Ἐπόψεις ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.
- V.—ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΜΕΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
- VI.—ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ:

I. *Εἰσαγωγή*

Πολὺ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ ἄκρως λεπτὸν καὶ περιπλοκὸν εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς ἐγκυρότητος τῶν λεγομένων συμβάσεων ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου (Conventions sur le droit de vote) τῶν μετόχων ἀνωτάτου ἐταιρείας.

Σύμβασις ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἐθίζεται νὰ λέγεται πᾶσα «παρεταιρική» σύμβασις συναπτομένη μεταξὺ δύο ἢ καὶ περισσοτέρων μετόχων ἢ μεταξὺ μετόχων καὶ ἐνόχων ἢ πλειόνων τρίτων, ἔχουσα ὡς ἀντικείμενον μὲν τὸ παρεχόμενον δικαίωμα τοῦ ψηφίζειν εἰς τὰ γενικὰς συνελεύσεις τῆς ἐταιρείας, σκοπὸν δὲ τὴν ὀλοσχερῆ κατάργησιν αὐτοῦ ἢ τὸν περιορισμὸν του ἢ τέλος τὸν πρὸς ὠρισμένην κατεύθυνσιν προσανατολισμὸν του.

Αἱ συμβάσεις αὗται, λαμβάνουν ζωὴν παραπλεύρως πρὸς τὴν κυρίαν ἐταιρικήν σύμβασιν, τῆς ὁποίας ἀποτελοῦν ἐνίοτε τὸ συμπλήρωμα ἢ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ὑπάρξεώς της, συνάπτονται δὲ ἢ πρὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐταιρείας ἢ συγχρόνως πρὸς τὴν ἰδρύσιν ἢ τέλος μετὰ τὴν ἰδρύσιν αὐτῆς.

Ὁ πλέον συνήθης τύπος τῶν ὁποίων ἐνδύονται αἱ συμβάσεις αὗται εἶναι ἡ ἐταιρεία ἣτις ἐν προ-

κειμένω, ὡς φύσεως ειδικῆς, ἀποκαλεῖται ὑπὸ τῆς διεθνοῦς ἐπιστήμης «συνδικάτον». Οὕτω ἔχομεν : συνδικάτον ἀποκλεισμοῦ (Syndicat de blocage), συνδικάτον πλειοψηφίας (Syndicat de majorite), συνδικάτον ἀμύνης (Syndicat de defense), ὑποστηρίξεως (Soutien) κ.λ.π.

Εἰς τὴν ξένην τὸ πρόβλημα τοῦ θεμιτοῦ τῶν συμβάσεων τούτων, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, θεωρεῖται ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ κλασσικώτερα θέματα τοῦ δικαίου τῶν ἀνωνύμων ἐταιρειῶν.

Δυστυχῶς εἰς τὸν τόπον μίς, παρ' ὅλον ὅτι ἡ πρακτικὴ ἐγνώριζε καὶ γνωρίζει ἀκόμη καὶ σήμερον συμβάσεις τοιαύτης φύσεως καὶ πάσχει ἐκ τοῦ ἀμφιβόλου τῆς ἐγκυρότητός των, ἡ φιλολογία ἐπὶ τοῦ θέματος εἶναι πτωχοτάτη, ἡ δὲ σχετικὴ νομολογία ἀνύπαρκτος.

II. Φύσις τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου

Ἐκαστος μέτοχος ἀνωνύμου ἐταιρείας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συμμετέχη εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις αὐτῆς καὶ νὰ ψηφίζῃ κατὰ τὴν λήψιν ἀποφάσεων. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει εἰς τὰ λεγόμενα «διοικητικὰ δικαιώματα» τῶν μετόχων τῆς ἀνωνύμου ἐταιρείας, ἅτε τοῦ συνόλου τῶν δικαιωμάτων τῶν μετόχων, διαιρουμένου ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης εἰς δικαιώματα «περιουσιακὰ» (Droits pecuniaires, vermögensrechte) καὶ εἰς δικαιώματα «διοικητικὰ» (Droits administratifs - verwaltungsrechte)⁽¹⁾. Ποῖα εἶναι ἡ φύσις καὶ ἡ ἀκριβὴς ἔκτασις τοῦ δικαιώματος τούτου, ἀπὸ ἀπόψεως ἐλευθερίας ἐν τῇ ἐνασκήσει του ;

Κατὰ μίαν ἀποψιν, ἐπικρατήσασαν ἄλλοτε ἐπὶ μακρὸν εἰς τὴν διεθνή ἐπιστήμην, τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου ἀνωνύμου ἐταιρείας ἐπὶ τῆς ψήφου, εἶναι δικαίωμα αὐστηρῶς προσωπικόν, ἀμεταβίβαστον, ἀρρήκτως συνδεδεμένον μὲ τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος τοῦ τίτλου, παρεχόμενον εἰς τὸν μέτοχον (ἀναγνωριζόμενον ὑπὲρ τοῦ συμφέροντός του) ὡς μέσον προστασίας καὶ ὡς ἐγγύη-

1. Βλ. Κ. Κ α ρ α β ᾱ , Ἐγχειρίδιον θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν, περὶ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν, Ἀθῆναι 1930 § 251.

σις τοῦ ἐν τῇ μετοχῇ ἐγκλειομένου περιουσιακοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ μετόχου. (*) Ἀπὸ τοῦ δικαιώματος τούτου ὁ μέτοχος δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ, χωρὶς νὰ παραιτηθῇ ταύτοχρόνως καὶ ἀπὸ τῆς ἰδιότητός του ὡς μετόχου. Μεγάλη εἶναι ἡ ὁμοιότης τοῦ δικαιώματος τούτου, μὲ τὰ βασικά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου (*Droits de l'homme et du citoyen*), τὰ ὅποια εἶναι ἀναπαλλστρίωτα καὶ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία ὀφείλει νὰ τὰ σέβεται. Οὕτω, τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου νὰ ψηφίζῃ ἐλευθέρως εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις τῆς ἀνωλύμου ἐταιρείας εἶναι, τῆρσυμένων τῶν ἀναλογιῶν, τὸ «ἀτομικὸν δικαίωμα» αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον οὔτε ἡ δοτὴ εἰς τὴν ἐταιρείαν ἐξουσία, οὔτε ἕτερα τὶς συμφωνίαι μεταξὺ μετόχων ἢ μετόχων καὶ τρίτων, ἐπιτρέπεται νὰ καταργήσῃ ὀλοσχερῶς, περιορίσῃ μερικῶς, ἢ δεσμεύσῃ, κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ ἐλευθέρα του ἄσκησις νὰ καθίσταται ἀδύνατος (*).

Κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἄποψιν, ἡ ψήφος θεωρεῖται πρᾶγμα ἐκτὸς συναλλαγῆς, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἀντικείμενον οἰασδήποτε συμβά-

2. Πρὸς τὸ συμφέρον τίνος ἀνεγνωρίσθη τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ μετόχου ἐπὶ τῆς ψήφου, τούτέστιν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἐταιρείας ὡς ὀργανισμοῦ ἀνεξαρτήτου ἢ αὐτοῦ τοῦτο τοῦ μετόχου ὡς προσώπου ἔχοντος ἴδια συμφέροντα ἀνεξάρτητα τῶν τῆς ἐταιρείας; Τὸ θέμα ἀμφισβητεῖται σφοδρῶς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. Περὶ τῶν διαφόρων θεωριῶν βλ. *R. G o l d s c h m i d t*, *Recenti Tendenze*, Φλωρεντία 1935 σ. 126 - 155).

3. Βλ. *G. Ripert*, *Traité élémentaire du droit commercial*, Paris, 1948 § 1100, *Houpin et Bosvieux*, *Traité general théorique et pratique des sociétés*, Paris, 6η ἔκδ. § 1165, *Lyon-Caen-Renaudt et Amiaud*, *Traité de droit commercial*, § § 358 καὶ 847, *Cordonnier*, *Journal des Sociétés*, 1927 σ. 5, *Wahl*, *Sirey*, 1910, 44 σ. 3 - 4, *Mazeaud*, *Le vote privilégié dans les sociétés de capitaux* β' ἔκδ. 1929 σ. 99 καὶ *K. Καραβά*, ἐνθ' ἄνωτ. § 252.

σεως ή πράξεως επιφέρουσης εις αυτό οίανδήποτε προσβολήν, θίγουσαν την έλευθέραν άσκησιν της (4).

Κατά δευτέραν άποψιν, άκρως αντίθετον προς την προηγουμένην, τó δικαίωμα του μετόχου να ψηφίζει εις τās γενικās συνελεύσεις, δέν έχει τον χαρακτήρα του «άτομικού δικαιώματος», τον όποιον ήθέλησαν να δώσουν εις αυτό οι θεωρητικοί της προηγουμένης άπόψεως. Ο χωρισμός του δικαιώματος της ψήφου, από τὰ έν τῷ τίτλῳ περικλειόμενα περιουσιακά συμφέροντα του μετόχου είναι έπιτρεπτός και άπολύτως δεδικαιολογημένος: διότι 1) είναι έξ αντικειμένου δυνατός παρόμοιος χωρισμός ύπάρχει εις την έκδοσιν μετοχών με διαφορετικά δικαιώματα ψήφου και 2) είναι νοητός από πλευράς νομικής, άφ' ου έπιχειρεί τον διαμελισμόν του δικαιώματος της κυριότητος, έπιτρεπόμενον από τó 'Αστικόν δικαίον (5).

Τέλος κατά τρίτην άποψιν, την όποιαν επί μάλλον και μάλλον υλοθετούν τὰ ξένα δικαστήρια, και ή όποια άποτελει συγκερασμόν των δύο προαναφερθεισών άκραίων άπόψεων, ό χωρισμός του δικαιώματος της ψήφου από τον τίτλον είναι έπιτρεπτός και αι συμβάσεις αίτινες αποβλέπουν άμέσως ή έμμέσως εις τον χωρισμόν αυτόν διά του περιορισμού, καταργήσεως ή τέλους του προς ώρισμένην κατεύθυνσιν προανατολισμού του δικαιώματος της ψήφου είναι έγκυροι, έφ' όσον ό τοιοῦτος χωρισμός δέν έρχεται εις σύγκρουσιν, κατά τρόπον όριστικόν με

4. Βλ. C h . F e y r i a , Étude de la jurisprudence sur les conventions portant atteinte à la liberté du vote dans les sociétés, Rev. Trim. Dr. Com., Paris, 1951 σ. 428.

5. Βλ. R a y m o n d M i c h e l , De la cession du droit de vote attaché aux actions, Rec. Jur. Soc. 1926 σ. 80 έπ. C o r p e r - R o y e r , Traité des sociétés anonymes, Paris 1919 § 381, Γερμανικόν 'Ακυρωτικόν 4 Νοεμβ. 1927 RGZ (Συλλογή έπίσημος των αποφάσεων άστικού δικαίου του Γερμαν. άκυρωτικοί) 118, 730.

τάς γενικάς ἀρχάς τοῦ περὶ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν δικαίου, ἰδιαίτερος δὲ μὲ τὰς ἀρχάς τὰς διεπούσας τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρείας, ἅτε τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ὄντος διοικητικοῦ, καὶ τέλος ἐφ' ὅσον ὁ χωρισμὸς οὗτος εἶναι σύμφωνος μὲ τὰς ἀρχάς τῆς καλῆς πίστεως (6).

III. Σύγχρονοι κατευθύνσεις τῆς ξένης ἐπιστήμης καὶ νομολογίας

Τῆς ἐρεύνης τῶν παρ' ἡμῖν κρατούντων, θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ προτάξωμεν μίαν συντομωτάτην ἐπισκόπησιν τῶν συγχρόνων κατευθύνσεων νομολογίας καὶ ἐπιστήμης εἰς τὴν Γαλλίαν, Γερμανίαν, Ἀγγλίαν καὶ Η.Π.Α., χώρας μὲ δίκαια προελεύσεως καὶ νοοτροπίας τελείως διαφορετικῆς, ἐλπίζοντες ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, καὶ τὸ μελετώμενον πρόβλημα φωτίζομεν κάλλιον, καὶ βοήθειαν θετικὴν προσφέρομεν εἰς τὸν Ἕλληνα ἐρευνητὴν.

A'. Γαλλία

Πρὸ τῆς 31]8[1937 οὐδεμία διάταξις θετικὴ ρυθμίζουσα τὰς συμβάσεις ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ὑπῆρχεν ἐν Γαλλίᾳ. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἡμερομηνίαν, ἐξεδόθη νομοθετικὸν διάταγμα (dcret-loi τῆς 31]8[1937, ἄρθρον 10, τροποποιητικὸν τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ νόμου τῆς 13]11[1933) δυνάμει τοῦ ὁποίου θεωροῦνται «ἄκυροι καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος τῶν διατάξεων τῶν, κυρίων τε καὶ παρεπομένων, αἱ ρῆτραι αἵτινες ἔχουν ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς συνέπειαν τὴν προσβολὴν τῆς ἐλευθέρας ἀσκήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἰς τὰς γενικάς συνελεύσεις τῶν ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν».

Οὕτως ἡ ἡμερομηνία τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ὡς ἄνω διατάγματος ἰδόντος τὸ φῶς κατὰ τρόπον «αὐθαίρετον, πρόχειρον καὶ ἀμελέτητον» (7) ἀποτελεῖ διὰ τὴν γαλλικὴν ἐπιστήμην καὶ νομολογίαν ὡς πρὸς τὸ θέμα τῶν μελετωμένων συμβάσεων ὄριον δύο περιόδων (τῆς πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ὡς ἄνω διατάγματος, καὶ τῆς μετ' αὐτήν), σαφῶς διακρινομένων μεταξύ των.

6. Βλ. ἀμέσως κατωτέρω: Σύγχρονοι κατευθύνσεις τῆς ξένης νομολογίας καὶ ἐπιστήμης.

7. Fleurya, ἐνθ' ἄνωτ.

Κατὰ τὴν πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ὡς ἄνω διατάγματος περιόδου μεγάλη κατεβλήθη ἐν Γαλλίᾳ προσπάθεια διὰ νὰ καλυφθῆ τὸ ὑπάρχον κενὸν τοῦ νόμου, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς προσπάθειας αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ ἐπεξεργασία μιᾶς θαυμασίας πράγματι θεωρίας (ἐνὸς *systeme ingenieux et souple*), δυνάμει τῆς ὁποίας «ἡ σύμβασις ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου κατ' ἀρχὴν δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶναι ἐνδεχόμενον αὕτη νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς μίαν κατάχρησιν οἷα εἶναι ἡ τῆς καταργήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου ἢ τῆς καταπατήσεως τῆς ἀνεξαρτησίας του, ἀνεγνωρίσθη εἰς τὰ δικαστήρια τὸ δικαίωμα χάριν τῆς προστασίας τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου νὰ ἀκυρώνουν τὰς συμβάσεις ταύτας ὅταν προέρχονται ἐκ καταχρηστικῆς ἀσκήσεως δικαιώματος» (8).

Ἐκρίθη δηλαδή, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ κατάργησις τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ὁ περιορισμὸς τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς ἀσκήσεώς του καὶ ὁ πρὸς ὠρισμένην κατεύθυνσιν προσανατολισμὸς του, ἐφ' ὅσον ὁ περιορισμὸς οὗτος τῆς ἐλευθέρως ἀσκήσεώς του δὲν φέρει τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀπολύτου, γενικοῦ καὶ διαρκοῦς.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ρηθέντος Ν.Δ]τος τῆς 31/8/1937. Αἱ διατάξεις τοῦ Δ]τος τούτου κατὰ τρόπον μὴ ἐπαρκῶς δικαιολογημένον, ἔρχονται εἰς πλήρη ἀντίθεσιν μὲ τὸ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐπικρατήσαν σύστημα ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πρακτικῇ, ὡς ἄνω, δι' ὃ καὶ γίνεται ἀντικείμενον σφοδροτάτης κριτικῆς (9).

8. Βλ. *F l e y r i a*, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 429.

9. Βλ. *S o l u s*, *La reforme du droit des sociétés par les decrets lois de 1935 et de 1937*, Paris 1938 No 313, *D e g u s i s*, *Les modifications apportées au regime des sociétés par actions par les articles 4 du decret-loi du 31 août 1937* Jour. Soc. 1938 σ. 65, *D a l s a c e*, *Du droit des actionnaires de participer aux assemblées generales des sociétés anonymes*, *Caz. Pal.* 1938.1 dict. 69, *B o s v i e u x*, *Des conditions restrictives de la liberté du droit de vote dans les assemblees generales des sociétés anonymes* Jour. Soc. 1939 P.65, *J. R o u s s e a u*,

Τὸ διάταγμα τοῦτο, ἀντὶ νὰ περιβάλη μὲ τὸ κῦρος ἐνὸς νομοθετήματος τὴν σταθερὰν μέχρι τότε νομολογίαν τῶν δικαστηρίων, ἐδημιούργησε μέγα σάλον, ἔφερεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν παλαιὰς συζητήσεις καὶ ἐγέννησε νέας, ἠνάγκασε δὲ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν νὰ χρησιμοποιήσῃ νέας πολυπλόκους ἐνίοτε διατυπώσεις (Formules) διὰ νὰ παρακάμψῃ τὴν ἀκαμψίαν τοῦ νομοθετήματος, καὶ νὰ καθορίσῃ τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενον του. Σήμερον, μετὰ τόσων χρόνων ἐφαρμογῆν, τὸ διάταγμα τοῦτο θεωρεῖται ἀνεπαρκές, κρίνεται δὲ γενικῶς ὡς εὐκταία ἢ κατάργησις του καὶ προτιμητέα ἢ ἐπάνοδος εἰς τὸ πρὸ αὐτοῦ καθεστῶς (10).

Ἡ ὑπὸ τῶν γαλλικῶν δικαστηρίων καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐρμηνεία τοῦ ὡς ἄνω νομοθετικοῦ διατάγματος κατέληξε κατόπιν ἐπιμόχθου προσπάθειας δεκαπέντε καὶ πλέον ἐτῶν, εἰς τὰς κατωτέρω λύσεις :

Ὅλαι αἱ συμβάσεις ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου δὲν εἶναι ἄκυροι, ὠρισμένοι μάλιστα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν γενικῶν συνελεύσεων, ὅπου ἡ ἀποχὴ τῶν μετόχων ἔχει καταστήσῃ ὁ κανὼν. Οὕτω :

α) αἱ συμβάσεις αἵτινες ἔχουν ὡς περιεχόμενον τὴν ὀλοσχερῆ κατάργησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἶναι ἀπηγορευμένοι. Ἐν τούτοις ἡ λεγομένη ἐντολὴ ἐν λευκῷ (Rouvoir en blanc), δὲν θεωρεῖται ἄκυρος.

β) αἱ συμβάσεις αἵτινες ἔχουν ὡς περιεχόμενον τὴν ἀπλὴν ἀναστολὴν τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου εἶναι ἔγκυροι καὶ

γ) αἱ συμβάσεις δυνάμει τῶν ὁποίων μέτοχοι μιᾶς ἐταιρείας δεσμεύονται ὅπως ψηφίσουν κατὰ μίαν καθωρισμένην κατεύθυνσιν εἰς τὰς γενικὰς συνελεύσεις αὐτῆς, εἶναι ἔγκυροι μόνον, ἐφ' ὅσον ἔλαβον χώραν, πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἐταιρείας, μεταξὺ ἐνὸς ἰδρυτοῦ καὶ ἐνὸς ἐγγραφέντου ὡς μετόχου τῆς ἐταιρείας, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ σύμβασις αὕτη δὲν θίγει τὸ δικαίωμα τοῦ μετόχου νὰ ἀνακαλέσῃ *ad nutum* τοὺς διοικητὰς τῆς ἐταιρείας. Μία σύμβασις, ἔχουσα τὸ ἄνωτέρω περιε-

Le decret-loi τῆς 31 Αὐγ. 1937 et les conventions sur le droit de vote (JCP 1937.1.118 κλπ.).

10. Ch. F l e y r i a , ἐνὶ ἄνωτ. in fine.

χόμενον και λαμβάνουσα χώραν εις περίοδον μεταγενεστέραν τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐταιρείας κατ' ἀρχὴν εἶναι ἄκυρος. Ἐν τούτοις, δέχονται ὅτι μία σύμβασις τοῦ ἀνωτέρω περιεχομένου, μὲ σαφῶς καθωρισμένον ἀντικείμενον λαβοῦσα χώραν μεταξὺ μετόχων, οἵτινες ἔχουν πλήρη ἐπίγνωσιν ἐκ τῶν προτέρων τοῦ θέματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ψηφίσουν, εἶναι ἔγκυρος. (11)

Β'. Γερμανία.

Ἐν τῇ γερμανικῇ νομοθεσίᾳ οὐδεμίᾳ θετικῇ διάταξις ὑπάρχει ρυθμίζουσα τὸ θέμα τῶν μελετωμένων συμβάσεων. Μόνον διὰ τοῦ ἄρθρου 299(12) τοῦ περὶ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν νόμου τοῦ ἔτους 1937, ἀντικαταστήσαντος παλαιότεραν διάταξιν τοῦ καταργηθέντος ἄρθρου 317 τοῦ γερμανικοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, ἰδρύεται ποινικὸν ἀδίκημα τοῦ λεγομένου ἐμπορίου τῆς ψήφου (stimmenkauf).

Ἡ σταθερὰ νομολογία τοῦ γερμανικοῦ ἀκυρωτικοῦ καὶ ἡ μεγαλύτερα μερὶς τῶν γερμανῶν ἐπιστημόνων δέχονται, ὅτι αἱ συμβάσεις ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου τοῦ μετόχου εἶναι θεμιταὶ καὶ ὑποχρεωτικαὶ (13), ἐφ' ὅσον τὸ περιεχόμενόν των α) δὲν ἐμπίπτει εἰς τὴν ἀπαγορευτικὴν διάταξιν τῶν ἄρθρων 299 καὶ 300 τοῦ περὶ ἀνωνύμων ἐταιρειῶν νόμου τοῦ 1937 (ἀντίστοιχα ἄρθρα 59 καὶ 60 τοῦ ἡμετέρου νόμου 2190/1920), β) δὲν παραβαίνουν μίαν γενικὴν ἀρχὴν τοῦ ἐταιρικοῦ δικαίου, γ) δὲν βλάπτουν τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρείας καὶ δ) δὲν ἀποτελοῦν παράβασιν τῆς ὑποχρεώσεως πίστεως τοῦ μετόχου πρὸς τὴν ἐταιρείαν.

Ἡ μὴ ἐκτέλεσις μιᾶς ἐγκύρου συμβάσεως ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου, ἀπὸ μέρους τοῦ με-

11. Βλ. H a m e l - L a g a r d e, *Traité du droit commercial*, Paris 1954 § 533 καὶ J καὶ E. E s c a r r a καὶ J. R a u l t, *Traité theorique et pratique du droit commercial*, τομ. III, Paris 1955 § 1241 καὶ 1242, J. E s c a r r a, *Cours de droit commercial*, Paris 1952 § 832 καὶ G. R i p e r t, *Traité élémentaire du droit commercial* Paris 1948 § V καὶ ἐπ.).

12. Πρβλ. ἡμέτερον ἄρθρον 59 τοῦ ν. 2190.

13. RCZ 119, 386.

τόχου, δημιουργεί διὰ τὸν ἀντισυμβαλλόμενον δικαίωμα ἀποζημιώσεως. (14).

Ἐκτέλεσις τῆς συμβάσεως δὲν δύναται νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (15) κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ἀρθρῶν 888 τῆς γερμανικῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ἀντίστοιχον τοῦ ἀρθροῦ 882 τοῦ ἡμετέρου Κώδικος Πολιτικῆς Δικονομίας), διότι αὕτη εἶναι τεχνικῶς ἀδύνατος. (16).

Γ'. Ἀγγλία.

Ἀπὸ νομοθετικῆς πλευρᾶς, οὐδεμία θετικὴ διάταξις ὑπάρχει ρυθμίζουσα τὸ θέμα τῶν συμβάσεων ἐπὶ τοῦ δικαίωματος τῆς ψήφου. Οἱ τελευταῖοι περὶ τῶν companies νόμοι (acts) τῶν ἐτῶν 1929, 1947 καὶ 1948 ἠγνόησαν τελείως τὸ θέμα. Οὕτω φαίνεται, ὅτι πᾶσαι αἱ συμβάσεις αὐταὶ εἶναι θεμιταὶ καὶ ἔγκυροι, ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστόν, ὅτι τὸ κυριώτερον μέλημα τοῦ Ἀγγλοῦ νομοθέτου καὶ δικαστοῦ, δὲν εἶναι ἡ προστασία τοῦ δικαίωματος τῆς ψήφου καθ' ἑαυτῆς, ἀφοῦ τοῦτο ἀσκεῖται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ αὐτὸν τοῦτον τὸν μέτοχον κατὰ τρόπον οὐχὶ εὐστοχον καὶ ὀρθόν, ἀλλὰ ἡ ἐνίσχυσις κυρίως τῆς δημοσιότητος τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θεωρεῖται παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς νομικοῖς ὡς ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ μία ἐταιρικὴ διοίκησις ὑγιῆς, σταθερᾶ καὶ ἐντιμος (17).

Δ'. Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι Ἀμερικῆς.

Τὸ δίκαιον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, μολονότι τῆς αὐτῆς μὲ τὸ ἀγγλικὸν δίκαιον προελεύσεως καὶ νοοτροπίας, ἐν τούτοις ἐναντι τῶν συμβάσεων ἐπὶ τοῦ δικαίωματος τῆς

14. RG (Γερμανικὸν Ἀκυρωτικὸν) 1655.S.78.

15. RG 107 S 67, 112 S.273, 119 S.368.

16. Βλ. G o d i n - W i l h e l m i, Aktiengesetz, Kommentar, Berlin 1950 § 15, 10 E. M e z g e r, Nouveau regime des sociétés anonymes en Allemagne, Paris 1939 σ. 296 ἐπ., R. D u r o u r i e r et R. K u h l e w e i n, La loi allemande sur les sociétés par actions Paris, 1954, σ. 126 καὶ 315.

17. Βλ. J. E s c a r r a, Cours de droit commercial complémentaire. Droit commercial comparé, Paris 1950 - 51, polyc, σ. 238).